

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎี หลักการการสอบสวนคดีอาชญากรรม

1. ระบบการดำเนินคดีอาญา

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาได้แบ่งแยกการดำเนินคดีอาญาเป็น 2 ระบบ คือ

1.1 ดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหา

หลักการของระบบกล่าวหา มีวิวัฒนาการจากการแก้แค้นกันระหว่างผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำผิดด้วยตนเอง แล้วรวบรวมพยานหลักฐานมานำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาล ส่วนศาลหรือผู้พิพากษาจะวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัด¹ กล่าวคือ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนำเรื่องราวมาฟ้องร้องว่ากล่าวหรือกล่าวหา อีกบุคคลหนึ่งต่อผู้มีอำนาจ เพื่อให้ผู้มีอำนาจนั้นชำระคดีให้แก่ตน โดยถือหลักว่าบุคคลทุกคนมีอำนาจกล่าวโทษได้ รัฐเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดให้ รัฐจะอยู่ในฐานะที่เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด จะต้องตั้งตัวเป็นกลางอย่างแท้จริง คอยทำหน้าที่ดูแลให้ทั้งฝ่ายกล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ได้ดำเนินคดีอันเกี่ยวกับการพิสูจน์พยานหลักฐานของแต่ละฝ่ายให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่รัฐได้กำหนดขึ้นไว้โดยเคร่งครัดจากการต่อสู้คดีกันนั่นเอง ระบบกล่าวหาจึงให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์ต่อไปนี้ คือ

1) หลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำผิดจริง

2) จำเลยมีสิทธินำสืบพยานหลักฐานหักล้างพยานโจทก์เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

¹ กุลพล พลวัน, การบริหารกระบวนการยุติธรรม (ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลัง-น่านาวิทยา, 2548), หน้า 12.

3) ถือหลักสำคัญว่าโจทก์และจำเลยมีฐานะในศาลเท่าเทียมกัน แม้โจทก์จะเป็นพนักงานอัยการซึ่งทำหน้าที่ในนามของรัฐก็จะมีฐานะเท่ากับจำเลยซึ่งเป็นราษฎร

4) ศาลหรือลูกขุน (Jury) จะวางตนเป็นกลางโดยเคร่งครัด ทำหน้าที่เหมือนกรรมการตัดสินกีฬาคอยควบคุมให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายลักษณะพยาน โดยเคร่งครัด

5) มีหลักคุ้มครองสิทธิของจำเลยโดยเคร่งครัด

6) ศาลจะมีบทบาทค้นหาความจริงน้อยมาก เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของคู่กรณีจะฟ้องแสวงหาพยานมาแสดงต่อศาลด้วยตนเอง²

จะเห็นได้ว่า ประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหา โจทก์ที่เป็นราษฎรผู้เสียหายหรือที่มีพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็น โจทก์จะมีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดี เพราะต้องทำหน้าที่และหาพยานหลักฐานแล้วนำสืบพยานในศาลแต่ต้นจนจบ

1.2 การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน

ระบบไต่สวนพิจารณาได้วิวัฒนาการมาจากระบบกล่าวหา มีที่มาจากกลุ่มภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ เป็นระบบที่ผู้ที่มีอำนาจปกครอง มีหน้าที่ดูแลบุคคลที่เป็นสมาชิกของตน หากกระทำการอันมิชอบ จะมีผู้กล่าวหาฟ้องร้องหรือไม่ก็ตาม ผู้ปกครอง ต้องขวนขวายค้นหาให้รู้ข้อเท็จจริงและความจริงให้จนได้ และถือว่าการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเป็นความผิดต่อรัฐ รัฐมีความรับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำความผิด แสวงหาพยานหลักฐานและดำเนินการลงโทษ การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้เรื่องวิธีการพิสูจน์พยานหลักฐานไม่ค่อยมีหลักเกณฑ์เคร่งครัด ดังเช่น ระบบกล่าวหา ทั้งนี้ เพราะมุ่งหวังเอาผลที่จะได้รู้ถึงความเท็จและจริง

ตามระบบไต่สวน ศาลไม่ได้ทำหน้าที่วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดเหมือนระบบกล่าวหา แต่จะทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเอง ดังนั้น ในระบบไต่สวนศาลจึงมีบทบาทอย่างสูงในการแสวงหาพยานหลักฐานและควบคุมการไต่สวนเอง ศาลจะทำหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเองตั้งแต่ชั้นสอบสวนตลอดมาจนกระทั่งการดำเนินคดีใน

² กุลพล พลวัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

ศาล การฟ้อง การต่อสู้และให้การ ผิดกับในระบบกล่าวหาที่ศาลมีบทบาทน้อยมากเพราะต้องวางตัวเป็นกลาง³

ดังนั้น ระบบการดำเนินคดีอาญาทั้งสองระบบดังกล่าวข้างต้นนี้ ต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อดำเนินการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด จะมีความแตกต่างกันก็เฉพาะในเรื่องวิธีการเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีอาญาในระบบใด รัฐย่อมมีความสำคัญและเป็นตัวจักรกลที่สำคัญในการดำเนินคดีอาญา โดยถือว่าการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการละเมิดต่อรัฐจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการฟ้องร้องเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อย่างไรก็ตาม วิธีพิจารณาความของประเทศไทย จะเห็นว่า มีแนวโน้มใช้ระบบกล่าวหาเป็นหลัก เช่น การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย คู่ความมีหน้าที่แสวงหาหลักฐานมาแสดงต่อศาลด้วยตนเอง ศาลจะไม่ทำหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐานแต่จะวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัด คอยควบคุมการดำเนินคดีให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเข้มงวด แม้ว่าระบบกล่าวหาจะแฝงอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของไทย ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการและศาล ส่วนระบบไต่สวนก็ปรากฏอยู่ด้วย แต่มากเท่าระบบกล่าวหา

2. ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย

2.1 แนวความคิดในการดำเนินคดีอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงต้องมีผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา ให้เป็นไปความเรียบร้อย และบังเกิดความยุติธรรม สร้างความเชื่อมั่นให้กับมนุษย์ในสังคม แนวความคิดในการดำเนินคดีอาญา จึงแบ่งออกเป็น 2 แนวความคิด ดังนี้

แนวความคิดที่ 1 แนวความคิดที่ว่าประชาชนเป็นผู้มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย แนวความคิดนี้ เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนไม่ไว้วางใจในอำนาจของรัฐเนื่องจากในสมัยโบราณ รัฐโดยประมุขของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจมากและ

³ กุลพล พลวัน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

มักจะใช้อำนาจในการที่เกิดผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนจึงพยายามที่จะต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการดำเนินคดีอาญา เป็นเหตุให้นำไปสู่การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา เพื่อเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ มีฐานะเท่าเทียมกันในการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความถูกต้องของผู้ถูกกล่าวหาอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิฟ้องคดีอาญาได้ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นผู้ที่ถูกประทุษร้ายหรือเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดโดยตรง⁴

แนวความคิดที่ 2 แนวความคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้ที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย แนวความคิดนี้ ปรากฏอยู่ในประเทศภาคพื้นยุโรปเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบของการดำเนินคดีอาญาจะเป็น “การดำเนินคดีอาญาในรัฐ” เป็นแนวความคิดที่สืบทอดกันมา แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และมีรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม ก็ยังถือกันว่ารัฐยังคงมีอำนาจสิทธิขาดเหนือประชาชน หากแต่ศาลก็ดี อัยการก็ดี หรือแม้แต่หน่วยงานต่างก็มีหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคดีอาญาทั้งสิ้น ผู้เกี่ยวข้องในคดีอาญาทุกฝ่ายหรือองค์กรในการดำเนินคดีอาญาทุกองค์กรจะต้องร่วมมือกันในการค้นหาความจริงกันอย่างจริงจัง จึงเป็นเหตุให้นำไปสู่การดำเนินคดีอาญาโดยใช้ระบบไต่สวน ค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ โดยไม่คำนึงว่าจะมีผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นมากกล่าวหาหรือไม่ และการหาตัวผู้กระทำผิด จึงไม่มีใครมีหลักเกณฑ์ในการไต่สวน หรือวิธีพิจารณาคดีที่เคร่งครัดเนื่องจากมุ่งแต่จะให้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเท่านั้น⁵

สำหรับในประเทศไทย การดำเนินคดีอาญานั้นถือเป็นนโยบายแห่งรัฐ เนื่องจากรัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความยุติธรรมแก่

⁴ คณิต ฌ นคร, “วิธีพิจารณาความอาญาไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” วารสารนิติศาสตร์ 15, 3 (กันยายน 2528): 1-7.

⁵ พรชัย จงสุขศรี, “การดำเนินคดีอาญาผิดพลาดโดยรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐกับการชดเชยแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 61.

ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน⁶ หน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยจึงตกเป็นของรัฐ แต่ในขณะเดียวกันในการดำเนินคดีอาญานั้น ก็ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ดำเนินการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลเองได้ด้วย⁷ ซึ่งเป็นการนำเอาแนวความคิดที่ให้ประชาชนมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยมาใช้ด้วย และการใช้สิทธิฟ้องร้องคดีอาญาของผู้เสียหายในประเทศไทยนั้น ก็ได้มีการจำกัดประเภทและฐานความผิดแต่อย่างใด จึงอาจกล่าวได้ว่า ประเทศไทยได้นำแนวความคิดทั้ง 2 แนวทางมาปรับใช้ แต่จะเน้นหนักไปในทางแนวความคิดที่ให้รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหลัก

จากการที่ประเทศไทยได้ยึดถือแนวความคิดที่ให้รัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหลัก จึงต้องมีการจัดตั้งองค์กรของรัฐขึ้นมาทำหน้าที่ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาขึ้นอยู่กับ 4 หน่วยงานหลัก คือ ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น จะเริ่มต้นที่กระบวนการสอบสวนคดีอาญาเป็นลำดับแรก และกระบวนการสอบสวนคดีอาญาก็มีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ เนื่องจากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมุ่งศึกษากรณีการกระทำความผิดอาญาในคดีที่เกี่ยวกับภาษีศุลกากรว่าควรให้เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีบทบาทในการสอบสวนคดีอาญาทางศุลกากร ซึ่งจะได้ทำการศึกษาในหัวข้อเกี่ยวกับการสอบสวนต่อไป

2.2 ความสำคัญของการสอบสวน

โดยปกติ เมื่อมีการกล่าวถึงอำนาจในกระบวนการยุติธรรม คนทั่วไปมักจะนึกถึงแต่อำนาจของศาลยุติธรรมที่จะวินิจฉัยชี้ขาดคดีเป็นส่วนใหญ่ว่า เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุด แต่ในทางพฤตินัยแล้ว ผู้ที่อยู่ในสายงานกระบวนการยุติธรรมทั้งหลายคงจะตระหนักกันดีว่าอำนาจที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดมาแต่เบื้องต้นนั้น คือ อำนาจการ

⁶รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, มาตรา 81.

⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 28.

สอบสวน เพราะการสั่งคดีและการดำเนินคดีการอัยการ ตลอดจนถึงการวินิจฉัยชี้ขาดคดีของศาลนั้น ต่างก็ต้องอาศัยเนื้อหาสาระตามสำนวนการสอบสวนเป็นส่วนสำคัญ ถ้าหากสำนวนการสอบสวนถูกทำขึ้นอย่างไม่ถูกต้อง ไม่ชอบหรือไม่เป็นธรรมด้วยประการใด ๆ เสียแล้ว ผลการวินิจฉัยของอัยการและของศาลก็ยากนักที่จะออกมาอย่างถูกต้องและชอบธรรม เพราะในทางปฏิบัติโดยทั่วไปอัยการจำเป็นต้องยึดถือข้อเท็จจริงตามสำนวนการสอบสวน ต้องพยายามดำเนินคดีให้ได้ความตามการสอบสวน และศาลก็จำเป็นต้องวินิจฉัยคดีไปตามข้อเท็จจริงที่อัยการนำมาสืบเสนอต่อศาล เปรียบได้กับการเดินทางของคนที่ไม่เริ่มเดินไปในทิศทางที่ผิดเสียแต่แรกแล้วก็ไม่มีทางที่จะไปถึงจุดหมายปลายทางได้

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่ดีที่ชอบและที่ควรนั้น ต้องเป็นการชอบด้วยกฎหมาย มีเมตตาธรรมและรวดเร็ว ซึ่งการสอบสวน โดยชอบด้วยกฎหมายนั้น จะต้องประกอบด้วยการสอบสวนนั้นจะต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนต้องมีอำนาจทำการสอบสวนภายในเขตอำนาจด้วย ดังที่ศาลฎีกาได้เคยชมเชยข้าราชการที่ทำการสืบสวนสอบสวนได้รวดเร็วจับปล้น จับคนร้ายได้ทันทั่วทั้งที่ ไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา 2 เรื่อง คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6/2454 ศาลฎีกาได้ชมเชยว่า “ความปรากฏว่า การสืบสวนสอบสวนทันทีจับไว้ได้หลักฐานมั่นคง จับอ้ายเหล่าร้ายมีอาจนีรอดอาญาแผ่นดินไปได้ ย่อมอาศัยความภักดีของนายอำเภอปลงใจในราชการ ควรที่ได้เสนอความชอบให้ทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 54/2454 ศาลฎีกาได้กล่าวไว้ว่า “การไต่สวนคดีอาญาเพื่อฟ้องเอาโทษผู้กระทำผิดนั้น เจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการโดยพินิจพิเคราะห์ให้มั่นคง ในขั้นแรกผู้มีหน้าที่ไต่สวนจะต้องอาศัยพินิจพิเคราะห์หลักฐานให้มั่นคงและดำเนินราชการมาให้ดีไม่ให้พลาดพลั้ง ไม่ให้สะเพร่าแต่ในขั้นแรก จึงจะไม่เสียรูปความ ถ้าว่าทำขาดทำเหลือแก่เหตุผลมาโดยหละหลวมก็ดี โดยไม่รู้เท่าถึงการณ์นั้นก็ดี แม้จะทูลเกล้าถวายฎีกาก็หาประโยชน์ไม่ได้เลย มีแต่แสดงถึงความดิ่งดันไปตามแบบกระบวนสำนวนความ ทำให้ต้องเหนื่อยยากลำบากไปแทบทุกกระทรวง ทบวง กรม”

ความสำคัญของอำนาจการสอบสวนและการควบคุมการสอบสวนนี้ ได้มีการกล่าวถึงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเรื่อยมา ซึ่งเราจะเห็นได้ว่ารัฐบาลในยุคหนึ่งได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นนโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมของไทย ดังจะเห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งของคำกล่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลเอกสิทธิ จิรโรจน์) ที่กล่าวตอบและเปิดการประชุม “อัยการจังหวัดและอัยการพิเศษประจำเขต” ที่วราขอาณาจักร พ.ศ. 2526 มีข้อความตอนหนึ่งดังนี้ “. . . ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องมีใจกว้างมีการประสานงานกันอย่างดี มิใช่จะต่างคนต่างทำ และต้องมองเห็นประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเหนือสิ่งอื่นใด . . .” และอีกตอนหนึ่งว่า “. . . ให้มีการควบคุมการสอบสวนนอกจากการควบคุมโดยสายงานของผู้บังคับบัญชาสายตรงของผู้สอบสวน ทั้งนี้ โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจรับผิดชอบควบคุมการสอบสวนตั้งแต่เริ่มคดีและจะมอบหมายหน้าที่การสอบสวนให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้ . . .”

นอกจากการสอบสวนจะมีความสำคัญดังกล่าวแล้ว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย การสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมายยังเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นฟ้องคดีต่อศาลอีกด้วย เนื่องจากพนักงานอัยการไม่สามารถจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลได้ หากยังไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นเสียก่อน เนื่องมาจาก มาตรา 120 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” กล่าวคือ การสอบสวนนี้จะจำเป็นก็ต่อเมื่อเป็นคดีอาญาซึ่งอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ส่วนคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์นั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติเหมือนอย่าง มาตรา 120 ว่า ห้ามมิให้ฟ้องโดยมิได้มีการสอบสวน ทั้งนี้ก็เพราะว่าคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องเองนั้น จะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนจนศาลเห็นว่าคดีมีมูลจะเอาชนะได้แล้วจึงประทับฟ้อง ดังนั้นจึงผิดกับที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องตามที่กล่าวมานี้

การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา 120 ต้องประกอบด้วย หลักเกณฑ์ 2 ประการ

1) ต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งหมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ตามมาตรา 2 (6) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2) พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนภายในเขตอำนาจ เช่น กรณีความผิดอาญาได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อได้ว่าได้เกิด หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน ก็ให้พนักงานสอบสวนในเขตนั้นสอบสวน ตามมาตรา 18 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย ก็ให้อัยการหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคดีคนใดก็ได้ ตามมาตรา 20 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นต้น

2.3 ความหมายของการสอบสวน

การสืบสวน หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด⁸

การสืบสวนอาจมีขึ้นทั้งก่อนที่จะเกิดการกระทำผิด และภายหลังที่การกระทำผิดได้เกิดขึ้นแล้ว หากพฤติการณ์แสดงว่าความผิดอาจจะเกิดขึ้น การสืบสวนย่อมเป็นเครื่องช่วยให้เจ้าพนักงานหาทางป้องกันหรือระงับมิให้เกิดขึ้น ถ้ามีความผิดเกิดขึ้นแล้ว การสืบสวนย่อมเป็นเครื่องช่วยเจ้าพนักงานในการดำเนินการสอบสวนความผิดนั้น ผู้ที่มีอำนาจสืบสวนย่อมได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ⁹ ผู้สืบสวนจึงอาจเป็นทั้งเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และชั้นผู้น้อย โดยปกติพนักงานสอบสวน

⁸ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (10).

⁹เรื่องเดียวกัน, มาตรา 17.

เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจอยู่แล้วในตัว¹⁰ พนักงานสอบสวนจึงสืบสวน
ได้ด้วย¹¹

การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการ
ทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไป
เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัว
ผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ¹²

การสอบสวนตามบทบัญญัติข้างต้น จึงหมายถึงอำนาจกระทำกรของ
พนักงานสองส่วนที่สำคัญคือ

1) การรวบรวมพยานหลักฐาน

ในการสอบสวนคดีอาญานั้น พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยาน-
หลักฐานต่าง ๆ เท่าที่จะหาได้มาประกอบสำนวนการสอบสวน เพื่อจะได้รับทราบว่า
ผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดเป็นใคร และได้กระทำความผิดตามที่กล่าวหาจริง
หรือไม่ พยานหลักฐานพอฟ้องหรือไม่ ส่วนพนักงานสอบสวนจะสอบพยานหรือหา
หลักฐานมาได้มากน้อยเพียงใดเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน แม้จะมีพยานรู้เห็น
เหตุการณ์เป็นจำนวนหลายสิบคนแต่พนักงานสอบสวนอาจสอบสวนไว้เพียง 3 คน
ซึ่งเห็นว่าเพียงพอแล้วก็ได้ ไม่จำเป็นต้องสอบสวนพยานนั้นไว้หมดทุกคน ซึ่งดุลพินิจ
ดังกล่าวถือว่าเป็นไปตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดไว้ว่า ให้พนักงาน-
สอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ จะทราบ
ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัว
ผู้กระทำและพิสูจน์ให้เห็นความผิด¹³

¹⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 18.

¹¹คณะ نگ ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), หน้า 53.

¹²ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (11).

¹³เรื่องเดียวกัน, มาตรา 131.

คำว่า “หลักฐาน” ในที่นี้หมายถึง พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ รวมตลอดถึงเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เช่น พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดใบอนุญาตเดินเรือไว้ได้ไม่เกินเวลาอันสมควรเกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น เพราะใบอนุญาตเดินเรือใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจรวบรวมเพื่อสอบสวนได้เจ้าพนักงานสอบสวนได้กระทำตามที่โดยสุจริต ไม่มีเจตนาจะแก่งัดกันแล้วก็ไม่เป็นการทำละเมิด¹⁴

2) การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนกระทำเพื่อทราบข้อเท็จจริง เพื่อพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ การดำเนินการทั้งหลายอื่นตามข้อนี้ เท่าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ให้พนักงานมีอำนาจกระทำอันถือว่าเป็นอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนพอสรุปได้ดังนี้ คือ

(1) รับคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษ

พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจดำเนินการสอบสวนคดีอาญาได้ต่อเมื่อการกระทำอันเป็นความผิดนั้นปรากฏขึ้นแก่พนักงานสอบสวนเอง หรือ โดยการร้องทุกข์และการกล่าวโทษ ตามนัยที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนี้ได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ¹⁵

“คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น¹⁶ ซึ่งหลักปฏิบัติว่าด้วยคำกล่าวโทษนั้น กฎหมายให้นำบทบัญญัติว่าด้วยหลักปฏิบัติแห่งคำร้อง-

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 837/2486.

¹⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (7).

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 2 (8).

ทุกซ์มาบังคับใช้ โดยอนุโลม แต่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับคำกล่าวโทษจะไม่บันทึกคำกล่าวโทษในกรณีดังต่อไปนี้ก็ได้ คือ

ก. เมื่อมีผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่า เขาคือใคร และ

ข. เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือในกรณีที่คำกล่าวโทษซึ่งบันทึกแล้วแต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อ เจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษจะไม่จัดการแก่คำกล่าวโทษนั้นก็ได้¹⁷

(2) อำนาจตรวจตัว สิ่งของและที่ทาง

ให้มีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหาย เมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหาหรือตรวจสิ่งของหรือที่ทาง อันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแจ่มกระจ่างขึ้น¹⁸ ซึ่งพออธิบายได้ดังนี้¹⁹

ก. อำนาจตรวจตัวผู้เสียหาย การตรวจผู้เสียหายนี้ พนักงานสอบสวนจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายเขายินยอม ถ้าเขาไม่ยินยอมพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจไปตรวจผู้เสียหายผู้นั้นได้ เช่น กรณีที่ผู้หญิงถูกข่มขืนกระทำชำเรา ถ้าผู้หญิงนั้นไม่ยอมให้ตรวจตัวเขา พนักงานสอบสวนจะถือเค็งเข้าไปตรวจไม่ได้ แม้ว่าจะมีหลักฐานที่สำคัญเพียงใดก็ตาม

ข. อำนาจตรวจค้นตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา ก่อน ดังเช่น การตรวจผู้เสียหายถึงแม้ผู้เสียหายจะไม่ยินยอมให้ตรวจก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ใช้อำนาจหรือกำลังเท่าที่เหมาะสมเพื่อให้การตรวจได้ผลได้ วิธีการตรวจคงต้องสุภาพ และหากผู้ต้องหาเป็นหญิงก็ต้องให้ผู้หญิงเป็นผู้ตรวจ

¹⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 127.

¹⁸เรื่องเดียวกัน, มาตรา 132 (1).

¹⁹สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2536), หน้า 299-300.

ค. อำนาจตรวจตราสิ่งของ กฎหมายให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่ตรวจสิ่งของต่าง ๆ ได้ทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของนั้น ๆ จะเป็นของผู้ใด ถ้าสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เช่น คดีลักทรัพย์ในเคหาสถานในเวลากลางคืนโดยมีการจัดแจงประตุนหน้าต่าง พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจไปตรวจที่เกิดเหตุได้โดยตรวจหาลายพิมพ์นิ้วมือแฝงของคนร้ายหรือหลักฐานอื่น ๆ ถ้ามี

ง. อำนาจตรวจที่ทาง “ที่ทาง” คือ สถานที่เกิดเหตุรวมตลอดทั้งบริเวณที่เกิดเหตุทั้งหมดด้วย เช่น กรณีตามตัวอย่างข้อ 2.3 นั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจสถานที่เกิดเหตุ คือ ประตู หน้าต่าง ที่ถูกคนร้ายจัดแจง ช่องทางเข้าออกของคนร้าย ร่องรอยอื่น ๆ ที่อาจหลงเหลืออยู่ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีต่อไป คดีใดจะต้องทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ แล้วแต่พนักงานสอบสวนจะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

อนึ่ง พนักงานสอบสวนผู้ใด เมื่อได้กระทำการตรวจค้นตัวสิ่งของหรือที่ทาง ดังได้กล่าวมาแล้วมีหน้าที่ต้องบันทึกรายละเอียดทั้งหลาย ซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้นและรวบรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อไป

(3) ตรวจค้นเพื่อพบสิ่งของ

กฎหมายให้อำนาจค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยเรื่องการค้น²⁰

สิ่งของที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจค้นเพื่อพบนั้น ได้แก่ สิ่งของดังต่อไปนี้คือ

ก. สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด เช่น ยาเสพติดให้โทษ หรืออาวุธปืนที่ยังไม่ได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน

ข. สิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิด เช่น รับซื้อสินค้าที่รู้ว่ามีผู้ลักลอบนำเข้ามาโดยไม่เสียภาษีหรือไม่ผ่านศุลกากร โดยถูกต้อง

²⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (2).

ค. สิ่งของซึ่งได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้การกระทำผิด
 ง. สิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
 อย่างไรก็ตาม ในตอนท้ายของอนุมาตรา (2) นี้ ได้วางหลักไว้ว่า ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้น เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมาย และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการค้นและการบันทึกในการตรวจค้นโดยเคร่งครัดด้วย

(4) อำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ

ตามกฎหมายให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของนั้นมาตามหมายเรียกแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย²¹ กล่าวคือ ในบางกรณีสิ่งของบางอย่างซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้นั้น อยู่ในความครอบครองของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ซึ่งไม่ใช่ผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกให้บุคคลนั้นเอาสิ่งของเหล่านั้นมาให้พนักงานสอบสวนหรือจัดส่งมาให้ก็ได้ โดยตัวไม่ต้องเอามาเอง บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่ให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกบุคคลมาเป็นพยาน แต่เรียกให้ส่งสิ่งของในครอบครองมาให้

(5) อำนาจยึดสิ่งของ

สิ่งของใดที่พนักงานสอบสวนค้นพบหรือที่หมายเรียกให้ส่งมา ซึ่งสิ่งนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้สิ่งของดังกล่าวนี้ พนักงานสืบสวนมีอำนาจยึดไว้ได้²² ในการยึดสิ่งของต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ถือว่าเป็นของกลางในคดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามหลักทั่ว ๆ ไปว่าด้วยการเก็บรักษาของกลาง²³ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 เกี่ยวกับของกลาง

²¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (3).

²²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 132 (4).

²³ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเก็บรักษาของกลาง พ.ศ. 2504.

ในคดีความผิดต่อกฎหมายศุลกากรต้องส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเก็บรักษา²⁴ ฉะนั้น ในการยึดสิ่งของดังกล่าวจะต้องพิจารณากระทำเฉพาะที่จำเป็น เพราะสิ่งของ บางอย่างใหญ่โดยยากแก่การเก็บรักษา หากสิ่งของใดเพียงแต่ตรวจและทำบันทึก รายละเอียดไว้ก็เป็นการเพียงพอที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ได้แล้วก็ไม่ต้องยึดไว้ ทั้งนี้ สุดแล้วแต่พนักงานสอบสวนจะพิจารณาเห็นสมควร สิ่งของที่จะต้องยึดก็คือ สิ่งของหรือของกลางอันเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรืออยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะพิพากษาให้ริบ และบรรดาส่งของหรือของกลางที่ใช้ประกอบการสอบสวนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่กล่าวหากัน เพื่อประกอบการพิจารณาของศาล

(6) อำนาจเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ

ตามกฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกบุคคลซึ่งได้แก่ผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาให้ถ้อยคำหรือให้การต่อพนักงานสอบสวนได้²⁵ ในการดำเนินคดีอาญานั้น จำต้องมีพยานหลักฐานต่าง ๆ พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะได้มาจากพยานบุคคลบ้าง พยานเอกสารบ้าง พยานวัตถุบ้าง แต่ส่วนใหญ่มาจากพยานบุคคล เพราะได้รู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่เกิดขึ้นนั้น และสามารถอธิบายหรือชี้แจงให้พนักงานสอบสวนหรือศาลเข้าใจได้ แต่บุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ส่วนมากไม่ยอมมาเป็นพยานให้ เพราะเห็นว่าเสียเวลาในการประกอบอาชีพ และนอกจากนั้นยังอาจกลัวภัยที่จะมาถึงตัวในภายหลังได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกฎหมายเป็นมาตรการบังคับโดยให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้ให้มีอำนาจเรียกบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ ในคดีเรื่องนั้นมาให้การเป็นพยาน และให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำให้การนั้นไว้ โดยให้มาตามวัน เวลา และสถานที่กำหนดไว้ในหมาย หากผู้ใดขัดขืนหมายเรียกดังกล่าวก็อาจได้รับโทษตามกฎหมายได้

²⁴ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 25.

²⁵ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 133 วรรคแรก.

อย่างไรก็ดี ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยาน ดังจะกล่าวต่อไปนี้โดยเด็ดขาด คือ

ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมราชินี พระยุพราช หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ข. พระภิกษุสามเณร ในพุทธศาสนา

ค. พระราชาธิบดี ประมุขแห่งรัฐนานาชาติ หรือบุคคลในตำแหน่งทางทูตานุทูต

นอกจากนี้แล้วกฎหมายยังกำหนดไว้ด้วยว่า ในการสอบปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยพยานบุคคลและในการสอบสวนนั้น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือนพูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ

(7) อำนาจในการจับ ควบคุมและปล่อย

ตามกฎหมายให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะจับและควบคุม หรือจัดการจับหรือควบคุมผู้ต้องหา หรือบุคคลใดซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือปล่อยไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²⁶ ในระหว่างทำการสอบสวน ถ้าปรากฏว่า ผู้ต้องหาหรือบุคคลใดซึ่งปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดการแก่บุคคลได้ดังต่อไปนี้ คือ

ก. จับหรือจัดการให้จับ การจับจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการจับ คือ จะจับเองหรือสั่งให้บุคคลอื่นจับบุคคลผู้นั้น แต่การจับจะต้องมีหมายจับ เว้นแต่จะมีข้อยกเว้นให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมาย

ข. ควบคุม หรือจัดการให้ควบคุมผู้นั้นไว้ กล่าวคือ ควบคุมเองหรือจะสั่งให้ผู้อื่นควบคุมแทนก็ได้

²⁶ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 136.

ค. ปล่อยชั่วคราว กล่าวคือ ในระหว่างที่จับและควบคุมไว้นั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยชั่วคราว หรือที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า ให้ประกันตัวผู้ต้องหา นั้นเอง ในการปล่อยชั่วคราวนี้จะปล่อยโดยไม่มีประกันเลย โดยมีประกัน หรือโดยมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ หรือปล่อยตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องนั้น ๆ ก็ได้ เช่น ปล่อยในความผิดลหุโทษ คือ พอถาม คำให้การและรู้ว่าเป็นใครและอยู่ที่ไหนแล้วก็ต้องปล่อยตัวไป เป็นต้น

(8) อำนาจสั่งมิให้บุคคลออกไปจากสถานที่ชั่วคราวที่จำเป็น

ตามกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือน หรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วคราวเท่าที่จำเป็น²⁷ ซึ่งในบางครั้งพนักงานสอบสวนอาจจะออกไปทำการสอบสวนยังบ้านของพยาน และ บางที่เกิดความจำเป็น เช่น เพื่อป้องกันมิให้คนที่อยู่ที่นั้นนำความลับไปบอกกับผู้อื่น หรือเกี่ยวกับความปลอดภัยของพนักงานสอบสวนเอง แต่การสั่งเช่นนี้จะห้ามไว้ได้ ทั่วเวลาที่จำเป็นเท่านั้น เมื่อเสร็จแล้วก็ต้องให้เขาออกไป

(9) อำนาจที่จะสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไป²⁸

พนักงานสอบสวนนอกจากจะมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาที่เกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของตนได้แล้ว ยังมีอำนาจสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมา แห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหาได้ เช่น สอบสวนเพื่อทราบว่า ผู้ต้องหาเคยต้องโทษทางอาญามาแล้วหรือไม่ เพื่อทราบว่าผู้ต้องหา มีความประพฤติชั่วร้ายอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อประกอบข้อเท็จจริงหรือได้ทราบวิธีการกระทำผิด อันจะเป็น การสะดวกในการหาหลักฐานมาฟ้องร้อง เมื่อได้ข้อความอย่างไรต้องแจ้งให้ผู้ต้องหา ทราบ

จากความหมายและความสำคัญของการสอบสวนข้างต้น ย่อมจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำตัว ผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมทั้งรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่าผู้ นั้นเป็น

²⁷ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 137.

²⁸เรื่องเดียวกัน, มาตรา 138.

ผู้กระทำความผิด ย่อมจะได้แก่ พนักงานสอบสวน การสอบสวนคดีอาญาจึงเป็นขั้นตอนแรกของการเริ่มต้นแห่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งย่อมต้องทำด้วยความรวดเร็ว รอบคอบรัดกุม เนื่องจากการสอบสวนคดีอาญาย่อมที่จะกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาโดยตรง การดำเนินการทั้งหลายเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาจึงต้องกฎหมายบัญญัติถึงตัวบุคคลที่ใช้อำนาจและรายละเอียดในการใช้อำนาจสอบสวนไว้ และจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจไว้โดยเคร่งครัด เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ตัวผู้ถูกกล่าวหา และมีให้มีการใช้อำนาจเกินขอบเขตที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ นอกจากนี้ หากการสอบสวนกระทำไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำไปโดยบกพร่องในสาระสำคัญอาจทำให้การสอบสวนนั้น ๆ เสียไป หรือทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือถ้าหากฟ้องไปและความปรากฏในชั้นศาล ศาลก็อาจจะพิพากษายกฟ้องได้

2.4 ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²⁹ ได้กำหนดผู้มีอำนาจสอบสวนไว้ ดังนี้

- 1) ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและธนบุรี
 - (1) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่³⁰
 - (2) ปลัดอำเภอ
 - (3) ตำรวจตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 2) ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ได้แก่ ตำรวจตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 3) ความผิดที่กระทำนอกราชอาณาจักร อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาราชการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ และจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

²⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 18-20.

³⁰เรื่องเดียวกัน, มาตรา 2 (7).

จะเห็นได้ว่า บุคคลที่กฎหมายให้มีอำนาจสอบสวน ยกเว้น ในกรณีความผิด ซึ่งทำขึ้นนอกราชอาณาจักร ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ สำหรับพนักงานสอบสวนใน จังหวัดอื่นจะเห็นว่า มีทั้งฝ่ายปกครองและตำรวจ จึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น ในจังหวัดกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดอื่น ๆ อำนาจสอบสวนคดีอาญาเป็นของ เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนทั้งสิ้น

3. แนวคิดในการสอบสวนคดีอาญา

3.1 วิวัฒนาการของอาชญากรรมที่สลับซับซ้อน

จากสถานภาพอาชญากรรมในสังคมปัจจุบัน ได้ทวีความรุนแรงและมีความ สลับซับซ้อนของการกระทำความผิดขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะอาชญากรรมพิเศษ ได้แก่

1) อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่กระทำต่อระบบการเงินการธนาคาร การค้า การพาณิชย์ การหลีกเลียงภาษีอากร การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และการทำลาย สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ

2) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่กระทำการลักลอบแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือทำลายข้อมูลหรือระบบปฏิบัติการของ หน่วยงานต่าง ๆ

3) อาชญากรรมที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง องค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นการกระทำผิดที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เป็นองค์กรมี เครือข่ายทั้งภายในและระหว่างประเทศรวมทั้งผู้กระทำผิดมักได้แก่ ผู้มีอิทธิพลหรือ ผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง เช่น ขบวนการลักลอบสินค้าหนีภาษี ขบวนการค้ายาเสพติด ขบวนการค้ามนุษย์ เป็นต้น

อาชญากรรมพิเศษดังกล่าวนี้มีการพัฒนารูปแบบวิธีการของการกระทำ ความผิดอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ทั้งในด้านกรรมวิธีการกระทำความผิด การนำ เทคนิควิธีการสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือประกอบการกระทำความผิดลักษณะการ กระทำความผิดที่มีดำเนินการอย่างเป็นระบบและขบวนการ รวมทั้งการกระทำความผิด มีความเกี่ยวเนื่องและมีเครือข่ายโยงใยระหว่างประเทศ ซึ่งการกระทำความผิดต่าง ๆ นี้

มีความสลับซับซ้อน แขนงและละเอียดอ่อน เนื่องจากผู้กระทำผิดเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เป็นอย่างดีทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมากมาย กล่าวคือ นอกจากจะสร้างความเสียหายโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจการเงิน การคลังของประเทศนับหมื่นล้านบาทต่อปี ในขณะที่ยังมีการกระทำความผิดอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงความเชื่อมั่นในการลงทุนของชาวต่างประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด นอกจากนี้แล้ว สิ่งที่ไม่อาจประเมินความเสียหายได้คือความสูญเสียของชีวิตร่างกายและที่สำคัญที่สุดคือ ความสงบสุขในสังคม

3.2 ปัญหาอุปสรรคของการสอบสวนของพนักงานสอบสวน (ตำรวจ)

การป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมพิเศษซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าใดนัก เนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ ได้แก่

1) การกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนให้เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจและผู้มีวุฒิการศึกษาสาขานิติศาสตร์หรือรัฐศาสตร์เท่านั้น ทำให้ขาดผู้ที่มีความรู้ ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

2) การขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญในการสอบสวนอย่างแท้จริงเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ด้านการสอบสวน ได้แก่ พนักงานสอบสวน ซึ่งมีมีระหว่างร้อยตำรวจตรีถึงพันตำรวจโทเท่านั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเหล่านี้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นระดับรองผู้กำกับการขึ้นไปแล้ว ก็จะต้องทำหน้าที่ด้านการบริหาร ไม่ได้ทำหน้าที่ด้านสอบสวนแต่อย่างใด การที่พนักงานสอบสวนสามารถโยกย้ายสลับไปมาระหว่างหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำให้ขาดการ

เชื่อมต่อการดำเนินงานด้านการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ และขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญและทักษะเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

3) ภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลายลำพังเพียงการควบคุมปัญหาอาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งได้แก่อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิต และร่างกาย และคดีเล็กน้อยอื่น ๆ ก็ไม่อาจปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ทำให้ต้องทุ่มเททรัพยากรไปกับการดำเนินการดังกล่าว ส่วนการดำเนินการกับอาชญากรรมพิเศษมีอาจกระทำไม่ได้เต็มที่

4) การที่อาชญากรรมพิเศษเป็นอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องกับอย่างมากมายมหาศาล ประกอบกับผู้กระทำความผิดเป็นมีผู้มีอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้มีการใช้อิทธิพลภายนอก ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางการเงินหรืออิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนถูกบิดเบือนไป

ดังนั้น เพื่อปฏิบัติภารกิจในการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมอาชญากรรม ในลักษณะพิเศษมีทิศทางที่ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการลดและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ทำให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการสอบสวนคดีกับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมพิเศษ โดยที่พนักงานสอบสวน ประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ก็จะสามารถทำให้รู้ทันผู้กระทำความผิด สถานภาพและแนวโน้มของอาชญากรรมพิเศษ การสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านการสอบสวน ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติสอบสวนอย่างต่อเนื่องด้วย

4. แนวคิดในการสอบสวนคดีพิเศษ

4.1 อำนาจสอบสวนฟ้องร้องที่เป็นระบบเดียวกัน

กระบวนการดำเนินคดีอาญาในกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้อง เป็นขั้นตอนที่รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคดี ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล โดยการสอบสวนและการฟ้องร้อง เป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องจนแยกจากกันไม่ได้โดยเด็ดขาด

ปัญหาเรื่องอำนาจสอบสวนเป็นปัญหาถาวรที่มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ตลอดมาในสังคมไทย ประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้คือ ใครควรเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนควรจะเป็นของตำรวจอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันหรือควรเป็นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือควรเป็นของพนักงานอัยการ จากบทเรียนของข้อโต้เถียง ในอดีตที่ผ่านมาสามารถมองเห็นได้ว่า การมองปัญหาในเรื่องอำนาจสอบสวนนั้นยังมิได้มีการพิจารณาถึงต้นตอของปัญหาอย่างแท้จริง แท้ที่จริงแล้วการแก้ไขปัญหาเรื่องการสอบสวนนั้นต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า อำนาจสอบสวนนั้นเป็นอำนาจที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง การสอบสวนจะเป็นกุญแจดอกแรกที่ทำให้กลไกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐเริ่มทำงานและกลไกนี้สามารถให้ผลร้ายแรงใหญ่หลวงและประชาชนซึ่งอาจถูกลงโทษในทางอาญาถึงขั้นประหารชีวิตหรือถูกจำคุก ด้วยความสำคัญอย่างยิ่งของอำนาจสอบสวนนี้เอง จึงไม่มีระบบกฎหมายใดที่จะปล่อยให้อำนาจนี้อยู่ในความดูแลขององค์กรหนึ่งองค์กรใดโดยเฉพาะ ไม่ว่าจะเรียกชื่อองค์กรนี้ว่าอะไรก็ตามแต่จะสร้างระบบการตรวจสอบถ่วงดุลขึ้นมา เพื่อให้หลายองค์กรเข้ามาร่วมกันใช้อำนาจนี้ ด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาเรื่องอำนาจสอบสวนจึงไม่สามารถทำได้โดยการเปลี่ยนองค์กรหรือผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน

นอกจากนี้การแก้ปัญหาเรื่องอำนาจการสอบสวนนั้นต้องเริ่มต้นด้วยความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันว่า การสอบสวนนั้นมิได้เป็นบทบาทที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง แต่เป็นเพียงมาตรการเบื้องต้นในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความจริงหรือไม่ ความสำเร็จของการสอบสวนจึงมิได้อยู่ที่ผลของการสอบสวนนั้นสมบูรณ์ในความรู้สึกของพนักงานสอบสวนแต่เพียง

หน่วยงานเดียว แต่ขึ้นอยู่กับหลายหน่วยงานที่จะต้องร่วมรับผิดชอบในผลของการสอบสวนนั้น กล่าวคือ ต้องขึ้นอยู่กับอัยการด้วยว่ามีความมั่นใจในพยานหลักฐานที่รวบรวมเพียงพอที่จะฟ้องคดีนั้นต่อศาลหรือไม่และที่สำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับศาลว่าจะเชื่อในพยานหลักฐานที่อัยการ โจทก์นำสืบและพิพากษาลงโทษจำเลยตามฟ้องหรือไม่ ดังนั้น การแก้ปัญหาสอบสวนจึงต้องอาศัยการแก้ปัญหาแบบเชื่อมโยงเป็นระบบ โดยยึดหลักการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมเป็นสำคัญ

สำหรับประเทศไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง และห้ามมิให้อัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความคิดนั้นมาก่อน จากข้อกำหนดดังกล่าวทำให้อำนาจการสอบสวนตำรวจยังมีอำนาจ ในการจับ การค้น การควบคุมและการปล่อยชั่วคราวด้วย ทำให้กระบวนการขึ้นก่อนฟ้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของตำรวจ แม้กฎหมายจะเปิดช่องให้อัยการเมื่อได้รับสำนวนสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามก็ตาม แต่การสอบสวนเพิ่มเติมกระทำโดยตำรวจ อัยการไม่สามารถเข้าไปทำการสอบสวนด้วยตนเองได้

จากผลการแบ่งแยกอำนาจสอบสวนและฟ้องร้องออกจากกัน โดยเด็ดขาด เช่นนี้ก่อให้เกิดคำถามในทางทฤษฎีว่าอำนาจสอบสวนและฟ้องร้องนั้นแยกออกจากกันได้หรือไม่ ทั้งนี้เพราะดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการสอบสวนมิได้เป็นมาตรการที่จบสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง แต่เป็นเพียงมาตรการเบื้องต้นเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดในศาล ดังนั้น โดยสภาพการสอบสวนกับการฟ้องร้องจึงไม่สามารถแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาดได้ การที่พยายามแยกการสอบสวนกับการฟ้องร้องออกจากกันทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติสืบเนื่องเชื่อมโยงต่อมาหลายประการ คือ

1) ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการดำเนินคดี

การแยกการสอบสวนกับการฟ้องร้องออกจากกัน โดยเด็ดขาดมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้ เพราะการสอบสวนเป็นต้นกระแสนของการดำเนินคดีอาญาที่มีผลสืบเนื่องไปถึงการสั่งคดีว่าจะฟ้องหรือไม่ฟ้อง ตลอดจนการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาลด้วย การสอบสวนเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนด

ข้อหาการวางรูปคดีและการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ซึ่งเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความรู้ทางกฎหมายเป็นอย่างมาก การที่กระบวนการสอบสวนกับฟ้องร้องแยกออกจากกัน โดยเด็ดขาดส่งผลให้อัยการซึ่งโดยวิชาชีพเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยศาล และโดยหน้าที่เป็นผู้ต้องตัดสินใจว่าจะฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ถ้าจะฟ้องจะฟ้องร้องข้อหาอะไร และในที่สุดหากมีการฟ้องคดี ก็จะต้องเป็นผู้พิสูจน์จนสิ้นสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง กลับไม่สามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อหาวางรูปคดี หรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน ตั้งแต่เริ่มแรก แม้อัยการจะเปิดช่องให้อัยการสามารถตั้งสอบสวนเพิ่มเติมได้ แต่การสอบสวนเพิ่มเติมต้องทำให้กรอบของรูปคดีที่พนักงานสอบสวนกำหนดมาแต่เดิม และต้องกระทำโดยผ่านพนักงานสอบสวนเท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดีเป็นอย่างมาก ทั้งในแง่การพิจารณาสั่งคดีและการดำเนินคดีในศาล

ในส่วนของการพิจารณาสั่งคดี การที่อัยการไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงได้อย่างถ่องแท้ทำให้เกิดความผิดพลาดในการใช้ดุลพินิจสั่งคดี ซึ่งถือเป็นเรื่องที่เป็นความผิดร้ายแรงอย่างยิ่งในชีวิตอัยการ โดยเฉพาะหากพบว่าคนได้ฟ้องผู้บริสุทธิ์เป็นจำเลยในคดีอาญาด้วยความผิดพลาด นอกจากนี้ข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลในการพิจารณาสั่งคดีทำให้อัยการไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการกลั่นกรองคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมการสั่งไม่ฟ้องคดีโดยใช้ดุลพินิจอันเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่งในการแก้ปัญหาคดีล้นโรงล้นศาล

ในส่วนของการดำเนินคดีในชั้นศาล การที่อัยการไม่มีโอกาสร่วมกำหนดแนวทางในการวางรูปคดีและรวบรวมพยานหลักฐานแต่แรกทำให้เกิดปัญหาในการนำสืบให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำความผิดจริง ซึ่งส่งผลให้มีคดีที่ศาลยกฟ้องเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกา

2) ปัญหาเรื่องความล่าช้าช้าซ้อนในการดำเนินคดี

นอกจากปัญหาเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินคดีแล้ว การแบ่งแยกการสอบสวนและการฟ้องร้องออกจากกันยังก่อให้เกิดความล่าช้าช้าซ้อนของกระบวนการด้วย ทั้งนี้ เพราะดังที่กล่าวมาแล้วว่าการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นกระบวนการที่มี

จุดมุ่งหมายเดียวกัน กล่าวคือ เป็นการวางรูปคดีและการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาว่าจะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไปหรือไม่ ซึ่งเป็นงานที่จะต้องใช้ความรู้ทางด้านกฎหมายมากกว่างานด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจ การที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนไปโดยลำพังทั้งในการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการตั้งข้อหาและทำความเห็นทางกฎหมาย จึงเป็นการซ้ำซ้อนกับงานที่อัยการจะต้องกระทำอยู่เมื่อได้รับสำนวนจากตำรวจ การซ้ำซ้อนในลักษณะดังกล่าวได้สร้างภาระที่หนักมากให้พนักงานสอบสวน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาภายในหน่วยงานของตำรวจเองที่มักจะ ไม่อยากมาทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนและยังเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งเสริมให้พนักงานสอบสวนที่มีภาระหนักอยู่แล้ว หันไปหาพยานหลักฐานจากตัวของผู้ต้องหาซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายกว่า ซึ่งเป็นการขัดหลักสิทธิมนุษยชน โดยตรงด้วย

นอกจากนั้น กระบวนการที่ซ้ำซ้อนยังเป็นต้นเหตุของความล่าช้าในการดำเนินคดี ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าในกรณีที่เป็นคดียุ่งยากซ้ำซ้อน เช่นคดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจหรือคดีฉ้อโกง ประชาชนรายใหญ่ ๆ เช่น คดีแชร์ลูกโซ่ คดี ปั่นหุ้น เป็นต้น ในคดีเหล่านี้ความล่าช้าซ้ำซ้อนของกระบวนการได้สร้างปัญหาอย่างมากต่อการดำเนินคดีซึ่งมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาสิทธิของผู้เสียหายและประสิทธิภาพในการดำเนินคดี ตลอดจนต่อความศรัทธาของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมด้วย

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ความซ้ำซ้อนของกระบวนการทำให้ตำรวจต้องใช้เวลามากในการสรุปสำนวนให้อัยการพิจารณา ซึ่งส่งผลให้อัยการมีเวลาน้อยมากในการพิจารณาสำนวนก่อนจะตัดสินใจว่าจะฟ้องหรือไม่ โดยเฉพาะหากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมและแนวโน้มว่าจะหลบหนี กรณีดังกล่าวอัยการมีความกดดันที่จะต้องรับพิจารณาสั่งคดี เพราะหากเกินกำหนดเวลาที่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ตามกฎหมายก็ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหา ซึ่งจะเป็นการสรน้าวภาระ ให้กับตำรวจและสร้างความเสี่ยงภัยให้กับสังคมด้วย

3) ปัญหาเรื่องรูปคดีที่อาจถูกบิดเบือนจากความเป็นจริง

การที่อัยการไม่สามารถเข้าร่วมการสอบสวนตั้งแต่แรกหรือไม่สามารถทำการสอบสวนได้ด้วยตนเอง เมื่อได้รับสำนวนจากตำรวจทำให้อัยการต้องพิจารณา

พยานหลักฐานในสำนวนเฉพาะเท่าที่ผ่านการกลั่นกรองจากพนักงานสอบสวนผู้ทำสำนวนเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้อำนาจโดยไม่ชอบ บิดเบือนรูปคดีได้โดยง่าย เพราะการพิจารณาคดีในชั้นต่อ ๆ มาไม่ว่าจะเป็นชั้นพิจารณาของอัยการหรือชั้นศาลจะถูกจำกัดอยู่ในกรอบของรูปคดีและกรอบพยานหลักฐานทั้ง พยานวัตถุและพยานบุคคลตามที่พนักงานสอบสวนกำหนดมาให้ในเบื้องต้นเท่านั้น การสอบสวนเพิ่มเติมของอัยการไม่สามารถเปิดโอกาสให้มีหน่วยงานหลายหน่วยเข้าไป ร่วมดำเนินการสอบสวน เช่น ศาลเข้าไปร่วมรับรู้ในส่วนมาตรการบังคับ เช่น การออกหมายอาญา และอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนจะช่วยให้มีการกำกับดูแลที่เหมาะสมขึ้น และเป็นการวางรับทำให้โอกาสใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรมได้น้อยลง

4) ปัญหาความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและผู้เสียหาย

การที่อัยการสามารถเข้าร่วมการสอบสวนได้แต่เริ่มต้นย่อมทำให้สามารถใช้ดุลพินิจสั่งไม่ฟ้องคดีที่พยานหลักฐานเพียงพอได้โดยเร็ว ทำให้ผู้บริสุทธิ์ไม่ต้องได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ กรณีที่อัยการมีสิทธิตรวจสอบการสอบสวนของตำรวจได้มากขึ้นจะทำให้ผู้บริสุทธิ์มีหลักประกันว่าจะไม่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาโดยไม่สมควรอีกด้วย และในทำนองเดียวกันผู้เสียหายที่มาร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีย่อมสามารถมั่นใจได้มากขึ้นว่าตนสามารถได้รับความเป็นธรรมในคดี

จากเหตุผลในทางทฤษฎีและข้อขัดข้องในทางปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น ทำให้การเสนอแนวคิดให้มีการเพิ่มบทบาทอัยการ³¹ ในการสอบสวนในปัจจุบันจึงได้มีการปรับปรุงกฎหมาย ธรรมนูญชั้นสูงตรรกษพและการสอบปากคำพยานหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กให้มีบุคคลหลายฝ่ายเข้าร่วมในการสอบสวน

³¹ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2541), หน้า 221-228.

4.2 แนวคิดที่เน้นความชำนาญเฉพาะด้าน

การปฏิบัติงาน หากจะให้ได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด บุคคลผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความชำนาญเฉพาะในงานที่ปฏิบัติ การสอบสวนคดีอาญา ซึ่งเป็นงานที่สำคัญต่อระบบสังคม เพราะเป็นการอำนวยความสะดวกและทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคมขึ้น ผู้ปฏิบัติงานในการสอบสวนคดีอาญาจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะในการสอบสวนคดีอาญา ในระยะหลัง ๆ เมื่อสังคมโลกเจริญก้าวหน้าเป็นสังคมสารสนเทศ การติดต่อกันในทางเศรษฐกิจการค้า จึงโยงโยงสลับซับซ้อนมากขึ้น การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบใหม่ ๆ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงมีการกระทำผิดสลับซับซ้อนยากแก่การสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นต้น ในชั้นก่อนฟ้องคือ พนักงานสอบสวนในประเทศไทยยังไม่มีพนักงานสอบสวนที่มีลักษณะเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน จึงต้องยอมรับว่า ในคดีอาญาบางประเภท โดยเฉพาะคดีภยานิกร ศักยภาพในการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดหลายด้าน โดยเฉพาะในคดีลักลอบหนีภาษี โดยการปลอมแปลงเอกสาร การค้นหา การพิสูจน์ทราบ การตรวจสอบความแท้จริงต่าง ๆ จึงเป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง

4.3 ระบบการสอบสวนที่มีการตรวจสอบจากหลายฝ่าย

แม้ว่าการสอบสวนคดีพิเศษบางคดีจะมีการกำหนดให้อัยการเข้าทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตั้งแต่เริ่มต้นคดีก็ตาม แต่บางคดีที่มีลักษณะพิเศษจำเป็นต้องอาศัยความชำนาญความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ความรู้ทางด้านวิศวกรรม ความรู้ทางด้านการแพทย์ ความรู้ทางด้านสถาปนิก การกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามาสอบสวนกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนเท่านั้น อาจทำให้สำนักงานสอบสวนขาดประสิทธิภาพ ไม่มีหลักฐานเพียงพอ ดังนั้น ในการสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการตั้งที่ปรึกษาคดีพิเศษเข้ามาให้คำปรึกษาในทางคดีในแต่ละคดีได้ โดยที่ที่ปรึกษาคดีพิเศษดังกล่าวอาจจะเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการ แต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มาให้คำแนะนำในการสอบสวนคดีให้กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการ ก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการสอบสวนคดีพิเศษ และนอกจากนั้นการที่มีบุคคลจากหลายฝ่ายเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งจากอัยการ จากที่ปรึกษาคดีพิเศษ จะทำให้ระบบการสอบสวนเป็นระบบที่มีความโปร่งใสเป็นระบบที่มีการตรวจสอบจากหลายฝ่ายทำให้สำนวนการสอบสวนมีความรอบคอบรัดกุม ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในระบบการสอบสวนคดีพิเศษมากยิ่งขึ้น

4.4 การสอบสวนและการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในเชิงบูรณาการ

คดีอาญาที่จะถือว่าเป็นคดีพิเศษ ส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อน ยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐาน รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม ฉะนั้น การสืบสวนสอบสวนเพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องบูรณาการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยบังคับใช้กฎหมาย เช่น คดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาจมีการทำงานเชิงบูรณาการกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ เพื่อร่วมกันตรวจสอบว่ามีการบุกรุกและทำลายป่าไม้หรือไม่ เพียงใด หรือหากเป็นคดีภาษีอากร อาจมีการทำงานเชิงบูรณาการกับกรมสรรพากร และกรมสรรพสามิต เพื่อร่วมกันตรวจสอบว่าผู้ต้องหาได้เสียภาษีถูกต้องหรือไม่ มีการสำแดงเท็จหลีกเลี่ยงอากรหรือไม่ เป็นต้น

4.5 การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวน

ระบบกระบวนการสอบสวนคดีอาญาเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ ได้บัญญัติให้อำนาจไว้พบว่ามีปัญหาอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับคดีทางเศรษฐกิจ เมื่อคดีถูกส่งไปที่พนักงานอัยการส่วนหนึ่งจะถูกส่งย้อนกลับมาให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมหรืออัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือเมื่อไปถึงชั้นศาลก็ยกฟ้อง กล่าวคือระบบการสอบสวนคดีอาญาเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยพนักงานอัยการไม่มีอำนาจทำการสอบสวน หรือเข้าร่วมทำการสอบสวนแต่อย่างใด

พนักงานอัยการจะเข้ามามีบทบาทต่อเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว และมีความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้อง ส่งมาให้พนักงานอัยการพิจารณา ซึ่งพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานว่าเพียงพอหรือไม่ในการฟ้องร้อง ซึ่งกว่าสำนวนจากพนักงานสอบสวนจะส่งมาให้พนักงานอัยการนั้น พนักงานสอบสวนอาจควบคุมผู้ต้องหาหรือฝากขังมาเป็นระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่เมื่อพนักงานอัยการเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีความผิดเล็กน้อย ก็จะทำให้ผู้ต้องหาได้รับความเดือดร้อนจากการตั้งข้อหาของพนักงานสอบสวนว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ได้ ประกอบกับจุดประสงค์ของการสอบสวนคดีพิเศษ น่าจะอยู่ที่การแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้ระบบการสอบสวนมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลยอมรับพยานหลักฐานการให้มีพนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนก็จะช่วยทำให้ข้อบกพร่องในการแสวงหาพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ก็เพราะพนักงานอัยการเป็นผู้ที่เสนอพยานหลักฐานและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีในชั้นศาล ทำให้พนักงานสอบสวนรู้ว่าพยานแวดล้อมเหล่านั้นเพียงพอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ และแม้กระทั่งนายเข้มชัย ชุตินวงศ์ อัยการผู้เชี่ยวชาญสำนักงานอัยการที่ปรึกษาฯ ได้เคยเสนอความเห็นเกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพ และความเป็นธรรมในกระบวนการสอบสวน โดยมีความเห็นว่าเมื่อศาลยุติธรรมแยกออกเป็นอิสระแล้ว กระทรวงยุติธรรมใหม่ จะต้องมีหน่วยงานสอบสวนพิเศษที่สร้างพนักงานสอบสวนที่เป็นมืออาชีพ โดยไม่เน้นการใช้อำนาจหรือมาตรการบังคับ แต่เน้นการรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้วิทยาการหน่วยงานสอบสวนพิเศษนี้จะต้องทำงานใกล้ชิดกับพนักงานอัยการในลักษณะการประสานงานกัน และควรรับผิดชอบสอบสวนคดีอาญาที่สลับซับซ้อน เช่น คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมข้ามชาติ³² เป็นต้น

³² วุฒิสภา, คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม, การจัดองค์กรในการบริหารงานยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ เค. พี., 2541), หน้า 188.

แนวคิดการให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนนี้ ได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ซึ่งได้เคยพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. แล้ว เห็นว่า หลักการนี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคดีที่มีความสลับซับซ้อนมากในทุกคดีโดยไม่จำกัดเฉพาะกฎหมายบางฉบับ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้การปราบปรามการกระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างชัดเจน และในทางกลับกันก็จะเป็นหลักประกันให้กับผู้ต้องหาที่จะได้รับการตรวจสอบว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ นอกจากนี้ จะทำให้การดำเนินคดีอาญารวดเร็วมากยิ่งขึ้น และเมื่อเป็นระบบหนึ่งของการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงควรกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไป มิใช่ให้มีการปฏิบัติได้เฉพาะของหน่วยงานที่สามารถกระทำได้ตามกฎหมายเฉพาะเรื่อง ซึ่งการดำเนินการตามหลักการนี้จะทำให้การตรวจสอบพยานหลักฐานเป็นไปอย่างถูกต้องและรัดกุม

สำหรับการกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในชั้นการสอบสวนนั้น เนื่องจากที่ผ่านมาในบางกรณีกว่าที่พนักงานอัยการจะเข้ามาตรวจสอบพยานหลักฐานก็ต้องรอจนถึงการตรวจสำนวนเพื่อสั่งฟ้อง ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมาพยานหลักฐานบางอย่างอาจเสียหาย หรือถูกทำลายไปก่อนแล้ว อันอาจส่งผลกระทบต่อรูปคดี ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะยังคงมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทำสำนวนอยู่เช่นเดิมตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยพนักงานอัยการที่เข้าร่วมการสอบสวนจะมีฐานะเป็นเสมือนผู้ช่วยเหลือการสอบสวน โดยยังคงมีอำนาจในการทำความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องอยู่เช่นเดิม หลักการถ่วงดุลการใช้อำนาจที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงยังคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง และตามหลักการใหม่นี้และหลักการเดิมที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ได้รับรองหลักเรื่องความโปร่งใสในขั้นตอนของการตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน โดยพนักงานอัยการในชั้นตรวจสำนวนก่อนสั่งฟ้องหรือในชั้นการทำความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ โดยผู้บังคับบัญชาของพนักงาน-

สอบสวน³³ ซึ่งขณะนี้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษก็ได้นำหลักการในเรื่องดังกล่าว มาบัญญัติไว้ในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547³⁴ บังคับใช้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

³³สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “บันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. (เรื่องเสร็จที่ 657/2545),” 13 พฤษภาคม 2545.

³⁴พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547, มาตรา 32 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ กคพ. เห็นว่า เพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดคดีพิเศษ กคพ. จะให้ความเห็นชอบให้คดีพิเศษคดีหนึ่งคดีใดหรือคดีประเภทใดต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารแล้วแต่กรณีมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือมาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน แล้วแต่กรณี ก็ได้ เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ค) หรือ (ง) ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ การสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ. กำหนด”.